

Урок № 1

Загальний огляд, основні тенденції. Постмодернізм як літературне явище

Мета: подати основні відомості про розвиток літератури кінця ХХ століття, її ознаки, проаналізувати синтез шістдесятників та вісімдесятників, ознайомити учнів зі здобутками діячів літератури цього періоду, прочитати зразки поезій; формувати сучасний погляд на світ, на людину в ньому; розвивати вміння дискутувати довкола питань розвитку сучасної української літератури; виховувати любов до літератури, прагнення до літературно-мистецької освіти, пошану до митців.

Хід роботи:

1. Переглянь презентацію «Лірика покоління 80-х».
2. Зупинись на теоретико-літературних поняттях, передбачених курсом.
3. Переглянь запропоновані відеоматеріали, аудіофайли.
4. Виконай запропоновані практичні завдання.
5. Виконай тестові завдання.

Сучасна українська література не може розвиватись без інновацій у світовій літературі, тому таке явище, як постмодернізм, є і у нашій країні. У поезії він більш *притаманний Е. Андрієвській, Р. Бабовалу, С. Гостиняку, у прозі – В. Медведю, Ю. Андруховичу, Є. Пашковському, О. Забужко*. Дата виникнення постмодернізму залишається дискусійною. Більшість дослідників сходяться на тому, що перехід від модернізму до постмодернізму припадає на *середину 1950-х рр. У 1960-і – 1970-і рр.* постмодернізм охоплює різні національні літератури, а у *1980-і рр.* він став домінуючим напрямком сучасної літератури і культури.

Провідними *ознаками* постмодерністської літератури є *іронія, “цитатне мислення”, інтертекстуальність, настіш, колаж, принцип гри*. У постмодернізмі панує тотальна іронія, загальне осміяння і глузування. Численні постмодерністські художні твори характеризуються свідомою *настановою на іронічне співставлення різних жанрів, стилів, художніх течій*. Твір постмодернізму — це завжди висміювання попередніх і неприйнятних форм естетичного досвіду: реалізму, модернізму, масової культури.

Іншими *характеристиками постмодернізму є невизначеність, театральність, гібридизація жанрів, співтворчість читача*. А найпоширенішими *образами-метафорами постмодернізму є карнавал, лабіринт, бібліотека, божевілля*. Особливе значення у постмодернізмові надається текстовій структурі, власне, текстові у тексті.

Характерні ознаки сучасної поезії

- «Переобтяжена цвітінням» (Юрій Андрухович у 90-х роках висловив думку, що сучасна українська поезія стає дедалі кращою, «незабаром її читатимуть виключно поети»).

- Багатство тематики, стильових і жанрових знахідок.
- Поступається прозі за динамізмом саморозгортання інтелектуального сюжету, але виграє в інтенсивності метафоричного орнаменталізму.
- Представлена кількома поколіннями поетів: *«шістдесятники»* (Ліна Костенко, Іван Драч, Ірина Жиленко, Борис Олійник та ін.); *«київська школа» поетів* (Віктор Кордун, Василь Голобородько, Микола Воробйов, Василь Рубан та ін.), поети-дисиденти (Ігор Калинець, Тарас Мельничук, Степан Сапеляк та ін.), *«вісімдесятники»* (Ігор Римарук, Василь Герасим'юк, Іван Малкович, Оксана Забужко, Оксана Пахльовська, Іван Козаченко та ін.), *«дев'яностники»* (Кость Москалець, Роман Скиба, Павло Вольвач, Сергій Жадан, Іван Андрусак, Віктор Неборак, Василь Махно та ін.).

Характерні ознаки сучасної прози

- Жанрове розмаїття, пошуки нових мотивів, мистецьких ідей.
- Відхід від лірико-романтики, патетики, трансформація химерної стильової течії (Олександр Ільченко, Віктор Міняйло, Володимир Яворівський, Євген Гуцало) у прозу постмодерністів.
- Активна творча діяльність прозаїків старшого покоління: *звернення до історичної тематики* (історичний роман Ю. Мушкетика «На брата брат» (1996), М. Вінграновського «Северин Наливайко», Р. Іваничука «Орда» (1992), «Рев оленів нарозвидні» (2000), *роман у віршах* Ліни Костенко «Берестечко» (1999); *дослідження екзистенціальних проблем буття людини* (роман-епопея Валерія Шевчука «Стежка в траві. Сага про Житомир» (1994)).
- Постмодерне світобачення, у центрі творів - «маска «автора».

Існування двох шкіл прозаїків:

- 1) **«київсько-житомирська»** - перевага екзистенціальних мотивів, герой творів - інтелектуал, рафінований інтелігент (В'ячеслав Медвідь, Євген Пашковський, Олесь Ульяненко, Богдан Жолдак, Любов Пономаренко, Євгенія Кононенко, Оксана Забужко, Володимир Діброва та ін.);

2) «львівсько-франківська» - перевага гри та іронії, карнавалу і травестії, герой - маргінал (міський житель - вихідець із села), сільська людина з комплексом меншовартості (Юрій Андрухович, Тарас Прохасько, Юрій Іздрик та ін.).

Характерні риси сучасної драматургії

- наповнена інтелектуалізмом;
- перехід до модерного моделювання дійсності, звільнення від традиційних шаблонів;
- поєднання поезії, філософії, моральності, вчинків героїв у драматичному творі;
- колажний принцип побудови твору;
- поява імен-абстракцій, імен-символів;
- перевага камерності;
- звернення до проблем сучасної школи.

Представники сучасної драматургії: Василь Босович (п'єса «Ісус - Син Божий»); Ярослав Стельмах («Стережися лева», «Синій автомобіль», «Шкільна драма», «Привіт, синичко»).

Сучасні літературні організації, угруповання, товариства, школи (відгалудження української літератури)

«Вісімдесятники»	Василь Герасим'юк, Ігор Римарук, Іван Малкович, Оксана Забужко, Оксана Пахльовська, Іван Козаченко
Національна спілка письменників України (НСПУ, оновлена в 1991 р. (I з'їзд), 1996 р. (II з'їзд), 2001 р. (III з'їзд)	Понад 1,5 тис. членів. До 2001 р. - очолював Ю. Мушкетик, з 2001 р. - В. Яворівський
Асоціація українських письменників (АУП), з 1997 р.	Понад 100 письменників, президент - Юрій Покальчук, згодом - Тарас Федюк
«Бу-Ба-Бу» (Бурлеск, Балаган, Буфонада), з 1985 р., м. Львів	Юрій Андрухович, Віктор Неборак, Олександр Ірванець

«Нова дегенерація», з 1992 р., м. Івано-Франківськ	Іван Андрусяк, Іван Ципердюк, Степан Процюк
«Пропала грамота», з 1991 р., м. Київ	Віктор Недоступ, Семен Либонь, Юрко Позаяк
«Західний вітер», з 1992 р. м. Тернопіль	Віталій Гайда, Борис Щавурський, Василь Махно, Гордій Безкоровайний
«ЛуГоСад», з 1986 р., м. Львів	Іван Лучук, Тазар Гончар, Роман Садловський
«Червона фіра», з 1991 р., м. Харків	Сергій Жадан, Ростислав Мельників, Іван Пилипчук та ін.